

Szkoła Doktorska Szkoły Nauk Humanistycznych
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Peryferyjna białość. Polskie tożsamości i rasa

Prof. UAM dr hab. Monika Bobako

Dziedzina/ dyscyplina	Nauki humanistyczne/ filozofia/nauki o kulturze i religii
Rodzaj zajęć	Zajęcia specjalistyczne
Język	Polski
Liczba godzin	30
Cel zajęć	<p>Celem kursu będzie próba zaaplikowania kategorii wypracowanych na gruncie krytycznej teorii rasy (<i>critical race theory</i>) oraz studiów na białością (<i>whiteness studies</i>) do analizy kontekstu polskiego. Inspirując się powyższymi podejściami teoretycznymi postawimy pytanie o to, w jaki sposób rozmaicie rozumiane kategoryzacje rasowe przyczyniły się do konstruowania relacji społecznych i tożsamości, które na przestrzeni ostatnich dwóch wieków artykułowały się w polskiej kulturze, dyskursach politycznych, porządku prawnym, interakcjach codziennych i praktykach instytucjonalnych. W trakcie zajęć omówimy także przykłady "rasowego" klasyfikowania mieszkańców Europy Wschodniej, w tym Polaków, które można znaleźć w literaturze i dyskursach politycznych innych krajów Europy. Kurs będzie bazował na tekstach problematyzujących genealogię, status epistemologiczny i implikacje antropologiczne dyskursów odwołujących się do kategorii rasowych. Jego najogólniejszym celem teoretycznym będzie powiązanie analiz dotyczących problematyki rasy i mechanizmów urasowienia obecnych w polskiej historii, kulturze i polityce z szerszą refleksją filozoficzną na temat inności, obcości/przynależności, wyższości/nіższości, wrogości i władzy.</p>
Treści kształcenia	<ul style="list-style-type: none">• Omówienie założeń teoretycznych krytycznej teorii rasy i studiów nad białością, wyjaśnienie pojęć: rasa, rasizm, rasologia, urasowienie, białość• Pytanie o relację między kulturowymi i politycznymi konstrukcjami polskich tożsamości a pojęciem "białości", kwestia symbolicznej pozycji polskości wobec grup postrzeganych jako nie-białe oraz wobec grup/narodów, którym rozmaite dyskursy naukowe, polityczne, kulturowe przypisywały status "rasowej wyższości"• Historyczne dyskursy o "rasowej niższości" Polaków jako reprezentantów zacofanych regionów słowiańskiej, Wschodniej Europy, kwestia wpływu pół-peryferyjnego usytuowania Polski na miejsce, jakie jej mieszkańcy zajmowali i zajmują w wyobrażonych hierarchiach rasowych• Ewolucja i struktura polskich dyskursów antysemitycznych i filosemitycznych• Kategoryzacje rasowe a polski stosunek do kolonializmu

	<ul style="list-style-type: none"> • Kwestia relacji religia-rasa, problem urasowienia przynależności religijnej • Wyobrażenia proto-rasowe w historycznych relacjach między szlachtą i chłopstwem, kwestia urasowienia w relacjach klasowych • Migracje Polaków i rasa
Wymagania wstępne	Znajomość języka angielskiego wystarczająca do zapoznania się z literaturą przedmiotu w tym języku.
Efekty kształcenia	
Po zakończeniu zajęć doktorant potrafi:	Metody weryfikacji
Scharakteryzować założenia teoretyczne i cele badawcze krytycznej teorii rasy oraz studiów nad białością, ocenić poznawczą przydatność wypracowanych na ich gruncie kategorii do analizy kontekstu polskiego	Dyskusja na zajęciach, praca zaliczeniowa, egzamin końcowy
Wskazać i omówić najważniejsze obszary problemowe związane z kwestiami rasowymi w polskiej historii, kulturze, polityce	j.w.
Powiąznać konkretne zagadnienia związane z kwestiami rasowymi w polskiej historii, kulturze, polityce z szerszą refleksją filozoficzną na temat inności, obcości/przynależności, wyższości/nіższości, wrogości i władzy.	j.w.
Literatura	<ul style="list-style-type: none"> • Jean Stefancic, Richard Delgado <i>Critical Race Theory: the Cutting Edge</i>, Temple University Press; 2013. • David Theo Goldberg, <i>Racist Culture. Philosophy and the Politics of Meaning</i>, Blackwell, Malden, Oxford, 2000. • Richard Dyer <i>White: Essays on Race and Culture</i>, Routledge 1997. • Larry Wolff <i>Inventing Eastern Europe: The Map of Civilization on the Mind of the Enlightenment</i>, Stanford University Press 1994. • Krzysztof Stępnik, Dariusz Trzeźniowski (red.) <i>Studia postkolonialne nad kulturą i cywilizacją polską</i>, Wydawnictwo UMCS 2010. • Izabela Surynt <i>Postępy, kultura i kolonializm: Polska a niemiecki projekt europejskiego Wschodu w dyskursach publicznych XIX wieku</i>, Oficyna Wydawnicza "Atut", Wrocław 2006. • Ryszard Koziołek "Problematyka inicjacyjna a dyskurs kolonialny", w: <i>Wokół "W pustyni i w puszczy". W stulecie pierwodruku powieści</i>, red. Jerzy Axer, Tadeusz Bujnicki, Universitas Kraków 2012. • Magdalena Gawin <i>Rasa i nowoczesność. Historia polskiego ruchu eugenicznego</i>, Wydawnictwo Neriton, Instytut Historii PAN, Warszawa 2003. • Jan Józef Lipski "Antysemityzm ONR "Falangi"", w: tegoż <i>Idea Katolickiego Państwa</i>

	<p><i>Narodu Polskiego. Zarys Ideologii ONR "Falangi"</i>, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Warszawa 2015.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anikó Imre "Whiteness in Post-Socialist Eastern Europe: the Time of the Gypsies, the End of Race", in: Alfred J. Lopez (ed.), <i>Postcolonial Whiteness: Critical Reader on Race and Empire</i>, State University of New York Press 2005. • Jon E. Fox, Magda Mogilnicka "Pathological integration, or, how East Europeans use racism to become British", <i>The British Journal of Sociology</i> 2019 Volume 70 Issue 1. • Monika Bobako "Konstruowanie odmienności klasowej jako urasawianie. Przypadek polski po 1989 roku" w: <i>Podziały klasowe i nierówności społeczne. Refleksje socjologiczne po dwóch dekadach realnego kapitalizmu w Polsce</i>, red. Piotr Żuk, Oficyna Naukowa, Warszawa 2010.
Szczegółowe informacje	Semestr zimowy 2020/2021